

Massgravar upptäckta i Västsahara

Två massgravar med sammanlagt åtta skjutna identifierade kroppar har hittats på västsahariskt territorium nära den Marockobyggda muren.

– Äntligen kan vi sörja på riktigt, sa västsahariern Mahmud Daf Buyemaa, på snabbbesök i Stockholm. Hans pappa och bror är två av offren från 1976.

I februari 2013 upptäckte plötsligt en västsaharisk herde, som var ute och tittade till sina kameler och getter, mänskliga skelettdelar utspridda i sanden.

Platsen för fyndet låg cirka 40 mil från flyktinglägren i Algeriet, på västsahariskt Polisariokontrollerat territorium bara en kilometer från den Marockobyggda minerade och övervakade muren, som delar Västsahara i två delar.

37 år tidigare, i februari 1976, hade en grupp västsahariska beduiner gripits av marockansk militär i området kring Amgala. Därefter var åtta av dessa personer försvunna och har aldrig hörts av.

Cirka 400 västsaharier är fortfarande rapporterade försvunna, ett ständigt trauma och öppet sår för de anhöriga. Många av dessa västsaharier försvann i inledningen av ockupationen.

Anhörigorganisationen AFAPREDESA kontaktade i april 2013 Universitetet i Baskien i Spanien och bad om hjälp med att undersöka fyndplatsen.

I juni anlände en expertgrupp av kriminaltekniker och forskare. I tre dagar och under extrema förhållanden undersökte och dokumenterade de platsen och fynden i hemlighet för att inte bli upptäckta av den marockanska militären som övervakar muren. Platsen är ödlig och sällan besökt.

Experterna fann inte bara en utan två gravplatser. I den ena graven fanns kvarlevor av sex personer, i den andra efter två personer. Två av dessa åtta kroppar var minderåriga.

Rester av klädesplagg och smycken fanns kvar, men framför allt fanns spanska id-kort vid några av kvarlevorna. DNA-prov kunde tas, så att det gick att identifiera de åtta kropparna.

Det visade sig också att det finns ett nu levande vittne till själva avrättningen i fe-

bruari 1976.

Den då trettonårige pojken Ali var en av de västsahariska nomader som då greps av marockanska soldater ute i öknen. Han blev ögonvittne till hur soldaterna uppmanade två män, som också var hans grannar, att tala om var Polisario fanns. Sedan sköts de ihjäl med skott mot huvudet. En annan grupp fördes bort och på avstånd kunde Ali höra hur en man, vars röst han kände igen skrek och hur skott avlossades. Självt lyckades Ali slita sig lös och gömma sig bakom en marockansk soldat. Han fördes iväg i en lastbil, som besköts av Polisario-soldater som konfronterade marockanerna. På så sätt lyckades Ali överleva.

– Det här var i början av den marockanska invasionen, en tumultartad tid, så mycket hände. Alla försökte bara att överleva, berättar Mahmud Daf Buyemaa, son till en av de avrättade västsaharierna.

Han besökte Stockholm i oktober tillsammans med Carlos Beristain, läkare och doktor i psykologi från Baskiens universitet, inbjuden av Kristina Freds för att delta i ett riksdagsseminarium om massgravarna och mänskliga rättigheter.

Den 13-årige pojken Alis förvirrade berättelse togs inte på riktigt allvar 1976. Att förtränga det man upplevt blev också ett sätt att själv överleva.

Men när gravarna upptäcktes 2013 kontaktades Ali. Han fick följa med till platsen för fynden och kunde gråtande återuppleva händelsen igen – nu 50 år gammal.

I september publicerade expertgruppen sin rapport, Meheris – A possibility of hope. Mass graves and the first Saharawi disappeared who have been identified. Expertgruppen kunde fastställa de åtta personernas identitet och att de blivit skjutna.

– Nu i november ska vi återvända till platsen tillsammans med de anhöriga och representanter för FN-styrkan MINURSO för en minnesstund och för att de anhöriga ska kunna begrava sin döda familjemedlemmar på ett värdigt sätt, berättar Carlos Beristain.

Anhörigföreningen AFAPREDESA kräver att en undersökningskommission från FN, Internationella Röda Korset och människorättsorganisationer undersöker andra möjli-

Vid skelettdelarna fanns i några fall spanska id-kort.

ga massgravar och att dessa platser skyddas enligt internationell standard. Det rapporteras om flera massgravar på ockuperat västsahariskt område och nära hemliga fängelser i Marocko.

– Att skydda massgravar på andra sidan muren är oerhört viktigt, säger Carlos Beristain.

– Ett problem är att MINURSO-styrkan saknar ett MR-mandat. Det gör att upptäckten av andra massgravar på ockuperat område kan leda till att de inte skyddas utan förstörs av marockanska myndigheter. EU måste ta sitt ansvar.

Att MINURSO måste få mandat att övervaka att inte mänskliga rättigheter kränks är en fråga som ständigt kommer upp, när

Vind och vatten exponerade till slut kvarlevorna. Det gick även att identifiera skelettdelarna med hjälp av DNA. Det finns också ett vittne till själva händelsen 1976.

FN:s säkerhetsråd i april varje år beslutar om mandatets förlängning. Hittills har Frankrike med sitt hot om veto alltid lyckats stoppa en sådan utvidgning.

– Min pappa var en vanlig västsaharisk beduin som levde i öknen i fred med alla. Jag minns min barndom som harmonisk och fridsam – tills Marocko invaderade, berättar Mahmud Daf Buyemaa vid mötet i Stockholm.

Hans pappa och då 15-årige bror är två av de åtta offren. Hans morbror och en 13-årig kusin fanns också bland de döda.

– Ockupationen är ett kollektivt drama som har påverkat tusentals västsaharier.

– Efter att min pappa, bror och våra andra släktingar försvann, lämnade min mamma, mina syskon och jag platsen i öknen. Min mamma bröt samman totalt och återhämtade sig aldrig från sorgen. Hon blev aldrig frisk igen och dog 2009, berättar Mahmud.

Mahmoud återkommer flera gånger till sin tacksamhet mot Algeriet, som gav en fristad och hjälp åt de flyende västsaharierna på sitt eget territorium, där flykting-

lägren nu ligger.

– Tusentals västsaharier försvann, men Marocko förnekade alltid all kunskap om alla dess fall. Så plötsligt 1991 frigav man västsaharier som suttit i hemliga fängelser. Marocko påstod att när dessa hade frigivits fanns det inga västsahariska fångar kvar.

– Vi har krävt att få veta vad som hände våra släktingar och vi har tills nu bara fått höra lögnen.

– Västsahara har inte någon legal status och MINURSO fungerar bara som ett tyst vittne till alla de övergrepp som sker i den ockuperade delen. Det finns ingen mekanism för mänskliga rättigheter där. Inga MR-grupper kan arbeta i Västsahara, ingen hjälp kan ges till alla de offer som drabbats fysiskt och särskilt psykiskt. Yttrandefrihet saknas för västsaharierna. De är inte bara fråntagna rätten till sanning utan också rätten att söra, säger Carlos Beristain.

– Cirka 400 västsaharier är fortfarande försvunna. Många av dessa finns säkert i massgravar och dessa platser måste skyddas! De får inte förstöras! Marocko har förnekat att det finns massgravar, men nu har vi hittat de första.

– EU har finansierat olika projekt i Marocko som rör mänskliga rättigheter, bland

”Min pappa var en vanlig västsaharisk beduin som levde i öknen i fred med alla.”

annat en rapport som kom 2007. Men ingenstans finns de försvunna västsaharierna med! Bara fyra fall tas upp. Informationen i denna EU-finansierade rapport är alltså inte korrekt! Den måste granskas av oberoende organisationer. EU måste ta sitt ansvar för detta som man har finansierat. Västsaharierna får inte uteslutas.

2010 publicerade det nyinrättade Kungliga rådet för mänskliga rättigheter i Marocko en rapport om 352 västsaharier som skulle ha dött i marockansk fångenskap. Rapporten publicerades inte officiellt utan släpptes på en hemsida på Internet – på arabiska. Ingen kontakt togs med de anhöriga till de döda.

Informationen om de enskilda fallen är mycket knapphändig och fragmentarisk och, har det visat sig, i många fall helt felaktig.

– Det måste bli ett slut på lögnerna från de marockanska myndigheterna till oss anhöriga. De sa till oss att min försvunna pappa och bror bor i lägren, sedan att de hade fängslats och dött i Smara. Min syster var i Genève och fick se dokument som visade att min bror bor i El Aaiún och har flera barn. Ännu en lögn, säger Mahmud.

– Vi kräver att Spanien också tar sitt ansvar. De hade nämligen ansvaret för området den 12 februari 1976.

**Text: Lena Thunberg
Bild: Aranzadi Team**